

Rola doradcy zawodowego w kształtowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej w opinii studentów

The role of a career counsellor in the development of the educational and professional paths of university students – their opinions

Key words: career counsellor, educational and professional paths, university student.

Abstract: Life of every person consists of several spheres. One of them is the professional sphere, which determines the life of an individual to a large extent. Many factors determine the choice of the educational and professional paths. Among them there is a career counsellor who can play a critical role in the process. This article outlines the role of a career counsellor who can help young people to make important life choices. The authors are aware that the paper is not exhaustive, but only introduces the problem discussed.

Słowa kluczowe: doradca zawodowy, ścieżka edukacyjno-zawodowa, student.

Streszczenie: Życie każdego człowieka składa się z kilku sfer. Jedną z nich jest sfera zawodowa, która w znacznym stopniu determinuje całokształt funkcjonowania jednostki i jest z nim powiązana. O wyborze ścieżki edukacyjno-zawodowej decyduje wiele czynników. Wśród nich istotną rolę odegrać może doradca zawodowy. Niniejszy artykuł nakreśla rolę doradcy na drodze ważnych wyborów życiowych młodego człowieka w machinie pędzącego świata. Autorzy mają świadomość, iż nie wyczerpuje on, a jedynie wprowadza w problematykę poruszanego zagadnienia.

Wprowadzenie

Człowiek to niezwykle złożona istota, na całe jego jestestwo składa się wiele aspektów. Cały szereg małych elementów tworzy jedną niepowtarzalną całość, na którą wpływa wiele czynników. Jednym z nich jest praca. Wpływ pracy na jakość ludzkiej egzystencji jest wielopłaszczyznowy. Praca może stanowić źródło satysfakcji, wpływa również na samopoczucie psychiczne i poczucie własnej wartości, sprzyja doskonaleniu się, zaspokaja też potrzeby materialne. Brak pracy przekłada się na kontakty społeczne oraz sytuację rodzinną osoby bezrobotnej. Człowiek traci wówczas wiarę we własne możliwości, a także szacunek do samego siebie (Bejma, 2015, s. 48–49, 57, 70–71). Rozwój zawodowy jako jedna ze sfer życia człowieka w pewnym sensie łączy pozostałe sfery w jedną całość oraz silnie na nie oddziałuje.

Kariera w dzisiejszych czasach stała się miarą ludzkich osiągnięć, wyrazem prestiżu, a co za tym idzie wartością niezwykle cenną (Myszka-Strychalska, 2017, s. 264–270).

Aby praca stanowiła źródło zadowolenia, a nie udręki, ważne jest podjęcie (istotnych z perspektywy przyszłego zatrudnienia) decyzji odnośnie do ścieżki kształcenia. Osobą, od której możemy uzyskać pomoc w zakresie wyboru dalszego kierunku kształcenia bądź zawodu, jest doradca zawodowy, który uwzględniając wiele aspektów takich jak możliwości psychofizyczne, obecną sytuację życiową, specyfikę rynku pracy oraz system edukacyjny, udziela pomocy w zakresie wyboru zawodu bądź kierunku kształcenia (Kowalczyk, 2005, s. 93).

Współczesny świat stawia przed doradcą zawodowym nowe wyzwania. Prócz kluczowych kwalifikacji i kompetencji (zob. U. Marszałek, 2005) ma on „za zadanie poprowadzić jednostkę poprzez świat, udzielić jej wsparcia i pomocy w rozwiązywaniu problemów i dylematów” (Kukła, 2010, s. 223).

Założenia metodologiczne

Aby uzyskać materiał badawczy, zastosowano metodę sondażu diagnostycznego, a w jego ramach skonstruowaną na potrzeby badań ankietę. Ankieta zawierała zarówno pytania jednokrotnego, jak i wielokrotnego wyboru. Badania zrealizowano w pierwszym kwartale bieżącego roku (przed wybuchem pandemii COVID-19). Próbę badawczą stanowili studenci jednej z publicznych uczelni województwa śląskiego. W badaniach uczestniczyło 102 studentów. Badania przeprowadzono na uczelni pedagogicznej, gdzie wśród osób studiujących dominują kobiety. Dlatego też w wyniku powstałej dysproporcji w opisach nie uwzględniono podziału na płeć.

Celem niniejszego opracowania jest nakreślenie roli doradcy zawodowego w kształtowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej. Autorów interesowały głównie doświadczenia badanej grupy w relacjach z doradcami zawodowymi. Jednocześnie autorzy niniejszego tekstu mają świadomość, iż zawarty w nim materiał nie wyczerpuje całości poruszanego zagadnienia.

Rola doradcy zawodowego w kształtowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej – analiza badań własnych

Na wybory w życiu każdego człowieka ma wpływ wiele czynników. Decyzje dotyczące wyboru zawodu są jednymi z trudniejszych, ponieważ zależy od nich bardzo wiele. Jeśli młody człowiek podejmuje złe decyzje w tym zakresie, skutkami mogą być niepodejmowanie pracy w swoim zawodzie, brak zadowolenia z wykonywanego zawodu czy też brak zaangażowania. Fakt, iż tak ważne decyzje młodych ludzi mogą być poddawane różnym wpływom, skłonił autorów do zapytania respondentów o czynniki determinujące wybór szkoły średniej czy kierunku studiów. Dla przykładu kierowanie się wyborami znajomych w kwestii wyboru ścieżki kształcenia bądź podejmowanie decyzji za namową rodziców bez uwzględnienia własnych

pragnień może prowadzić do późniejszego niezadowolenia bądź obwiniania np. rodziców za niewłaściwe decyzje. Przeciwnym biegunem wydaje się tu osoba doradcy zawodowego. Oczywiście jego pomoc jest wartościowa wówczas, kiedy klient bierze pod uwagę nie tylko opinię doradcy, a przede wszystkim swoje zainteresowania, możliwości i oczekiwania co do swojej przyszłości.

Autorów badań interesowały determinanty warunkujące wybór szkoły średniej oraz kierunków studiów. I tak zgromadzone dane wskazują, iż największy wpływ na wybór szkoły średniej wśród badanych miały ich zainteresowania (50,98%). Zainteresowania to główny czynnik (70,59%) determinujący również wybór kierunku studiów. O ile przy wyborze szkoły średniej drugim z kolei czynnikiem warunkującym jej wybór byli rodzice (30,4%), to w przypadku wyboru kierunku studiów respondenci kierowali się kwestiami finansowymi – przyszłymi możliwościami zatrudnienia i wiążącego się z tym wynagrodzenia (32,35%), a następnie opinią bliskich – rodziców (19,6%). Warto zaznaczyć, iż wpływ rodziców na decyzje zawodowe może być pozytywny lub negatywny. Pozytywne oddziaływanie rodziców odnosi się m.in. do udzielania wskazówek w kwestii wyboru zawodu. Negatywne oddziaływanie to zniechęcanie dziecka, pouczanie, by unikało pewnych zawodów (Kukła, 2010, s. 125).

Wpływ przyjaciela/przyjaciółki na wybór szkoły średniej zadeklarowało 19,61% badanych. W przypadku wyboru kierunku studiów wpływ przyjaciół był niewielki (6,86%). Za ledwie 4,9% ankietowanych jako czynnik decydujący o wyborze szkoły średniej podało wpływ doradcy zawodowego, a 7,84% zadeklarowało jego wpływ na wybierany kierunek studiów. Natomiast w kategorii „inne” badani przy wyborze szkoły średniej (18,63%) wymieniali: odległość szkoły od miejsca zamieszkania, wysokość poziomu szkoły w rankingach, ofertę szkoły oraz profilu klasy, który był w ofercie niewielu szkół. Z kolei przy wyborze kierunku studiów 8,82% respondentów wskazało na: *aktualne tendencje, spontaniczna decyzja, doświadczenie życiowe, przekonanie, że dany kierunek studiów pozwoli na spełnienie zawodowe bądź zmieni coś na lepsze*.

Uwzględniając powyższe dane, zwłaszcza te względem studiowanego kierunku, warto odnieść się do poziomu zadowolenia z wybranego kierunku studiów. W tym aspekcie niewiele ponad połowa badanych (51,96%) zadeklarowała zadowolenie z dokonanego wyboru. Natomiast na brak przekonania co do słuszności podjętej decyzji odnośnie do wybranego kierunku studiów, wskazało 38,24% ankietowanych. Ankietowani niezadowoleni/rozzarowani studiami stanowili 8,82% badanych. Jedna z ankietowanych osób, która wskazała na swoje niezadowolenie, jednocześnie udzieliła informacji, iż gdyby otrzymała rzetelne informacje ze strony doradcy zawodowego, nie zdecydowałaby się na ten kierunek.

Stosunkowo niewielki wpływ doradcy zawodowego na kształtowanie ścieżki edukacyjno-zawodowej zwraca uwagę na aspekt realizowanych w ramach jego pracy zadań. Ich efektywność bowiem może mieć duży wpływ na decyzje dotyczące wyboru

kierunku kształcenia czy też pracy. Niewątpliwie, jeśli są prowadzone w odpowiedni sposób motywują do nauki, a także mogą uchronić od błędnych i nieprzemysłanych decyzji dotyczących wyboru dalszej edukacji bądź kariery (Czepiel, 2013, s. 2). Nasze odczucia związane z doradcą rzutują na to, jak go postrzegamy i czy darzymy go zaufaniem, a co za tym idzie czy pozwolimy sobie pomóc i przyjmiemy od niego wsparcie. Dlatego też zapytano ankietowanych, w jakiego typu zajęciach z doradcą zawodowym mieli okazję uczestniczyć.

Ponad połowa ankietowanych (55,88%) wskazała na uczestnictwo w zajęciach grupowych. 75,49% respondentów miało okazję rozwiązywać test osobowości i zainteresowań. Test uzdolnień rozwiązywało 36,27% badanych. Natomiast styczność z Wielowymiarowym Kwestionariuszem Preferencji miało 8,82% badanych. Z kolei 6,86% respondentów na zajęciach z doradcą zawodowym uczestniczyło w prowadzonych grach i zabawach. Nieco mniej liczną grupę (5,88%) stanowili respondenci, którzy mieli okazję stworzyć portfolio. Niewiele mniej, bo 4,90% badanych, rozwiązywało test zdolności. Na zajęcia, gdzie wykorzystywano metody plastyczne, wskazało zaledwie dwóch uczestników badań. Dwie osoby w kategorii „inne” wskazały na pisanie CV i listu motywacyjnego.

Autorów badań interesowało również nastawienie względem osoby doradcy zawodowego. Z danych wynika, że 58,82% badanych uważa doradcę zawodowego za osobę, której warto poradzić się w kwestii ważnych wyborów życiowych, ponieważ jest to osoba, która obiektywnie może spojrzeć na daną sytuację. Odsetek 18,63% respondentów uważa doradcę zawodowego za osobę godną zaufania, gdyż jest on kompetentny i odpowiednio wykształcony. Z kolei taka sama liczba respondentów (18,63%) jest zdania, iż nie jest on godny zaufania i nie jest zorientowany na dobro klienta, ponieważ jest to jego praca. Cztery z ankietowanych osób uważają, że nie powinno się brać pod uwagę tego, co radzi doradca zawodowy, ponieważ jest to obca osoba.

To, jakie nastawienie mieli badani do doradcy zawodowego, mogło być związane z tym, czy zaspokoił on ich oczekiwania i potrzeby. Dlatego też opracowane narzędzie badawcze zawierało pytanie dotyczące oczekiwań względem doradcy zawodowego. Analiza uzyskanych odpowiedzi wskazuje głównie na potrzebę fachowego wsparcia i pomocy w zakresie wyboru kierunku kształcenia. Respondenci najczęściej oczekiwali wsparcia w podejmowanych decyzjach, pomocy w dostrzeżeniu swoich mocnych i słabych stron, a także obiektywizmu oraz rzetelnej i rozległej wiedzy.

Ponadto dla uczestników badań istotną okazała się wiedza z zakresu aktualnej sytuacji na rynku pracy (*oczekuję przedstawienia obecnych trendów wśród poszukiwanych pracowników czy doradzenia jak szukać pracy po studiach*), pomocy w wyborze drugiego kierunku studiów (*oczekiwałam odpowiedzi jak mogę rozwijając swoje kwalifikacje i jaki drugi kierunek studiów warto podjąć, by mieć łatwiej na rynku pracy*) czy pomocy z wyborem stażu (*oczekiwałam pomocy w wyborze stażu*

zawodowego. Po moim kierunku studiów można robić wiele rzeczy, jednak ja nie do końca wiedziałam w którym kierunku chcę iść). Jednocześnie warto przytoczyć odpowiedzi opisujące swoje niezadowolenie z usług doradcy tj. *od doradcy zawodowego oczekiwałam tego, że pomoże mi w wyborze kierunku studiów, jednak tak się nie stało. Podczas zajęć z doradcą zawodowym nie wyczułam żadnego wsparcia z jego strony. Jedyne co, to doradca podsuwał mi jakieś testy do rozwiązania, które nic nie wniosły do mojego życia ani nie pomogły mi w dokonaniu wyboru. Z kolei inne odpowiedzi brzmiały: miałem styczność z doradcą zawodowym i było to bezsensowne doradztwo na podstawie ankiety. Oczekiwałam pełnego wywiadu i wsparcia, a także prezentacji przez doradcę wielu kierunków, w które warto byłoby pójść. Oczekiwałam tego, że naprowadzi mnie i przekaze przydatne wiadomości na temat kilku kierunków studiów, które sobie obrałam, co pomoże mi dokonać wyboru. I nakieruje na jeden konkretny. Jednak spotkania z doradcą zawodowym w szkole średniej polegały tylko na testach osobowościowych, które nic nie wniosły. To pokazuje, że testy nie są zawsze najlepszym narzędziem pracy. Oprócz tego dostrzec można, jak istotna jest atmosfera i relacja doradca–klient.*

O nastawienie doradcy zapytano respondentów w dalszej kolejności. Z danych wynika, że doradca zawodowy był wobec badanych pozytywnie nastawiony. Respondenci zapytani o to, jaki doradca zawodowy był podczas zajęć, najliczniej odpowiadali, że był uprzejmy. Takiej odpowiedzi udzieliło 54,90% badanych. Nieco mniej liczna grupa badanych, bo 46,08% ankietowanych deklarowała, że doradca zawodowy był wobec nich miły. Dwie osoby mniej, czyli 44,12% badanych odebrało doradcę jako życzliwego. Z kolei 30,39% respondentów odczuło, że doradca szanował ich zdanie. Nieco mniej, bo 3,53% badanych czuło się akceptowanymi przez doradcę zawodowego. Jako osobę, która narzucała swoje zdanie, doradca zawodowy został odebrany przez 8,82% respondentów. Jedyne dwie osoby wskazały, że doradca był wobec nich niesympatyczny. Nikt ze studentów nie odebrał doradcy jako niezyczliwego. Pojawiła się jednak jedna odpowiedź respondentki spoza kafeтерии, która wskazywała że w jej przypadku doradca zawodowy był apodyktyczny.

To, czy klient/uczeń ma poczucie kompetencji doradcy, może zdecydowanie wpływać na poziom zaufania do osoby doradcy, a także na to, czy uczeń wykorzysta wskazówki uzyskane podczas zajęć czy spotkania. Na pytanie autorów dotyczące postrzegania doradcy odnośnie do kompetencji w opinii 58,82% respondentów doradca zawodowy, z którym mieli styczność, to osoba kompetentna. Natomiast 20,59% badanych uznało doradcę za niekompetentnego. Respondenci, którzy nie potrafili ocenić, czy doradca był kompetentny, stanowili 20,59% badanych.

Istotnym wydaje się być tu również nadmienie, iż 40,2% respondentów po intensywnej rozmowie z doradcą miało poczucie nakierowania na pewne rozwiązanie. Jednocześnie czuli się za nią współodpowiedzialni. Do poczucia współodpowiedzialności u studentów z pewnością przyczyniła się umiejętna postawa doradcy, który był świadom, iż jest to istotne. Możliwe także, że osoby, które tak odpowiadały, mają po prostu predyspozycje do współdziałania. Z kolei 32,35% badanych

to studenci, którym doradca próbował narzucić własne stanowisko, co sprawiło, że nie przekonał ich w żadnym stopniu do swoich racji. To pokazuje, jak młodzi ludzie są wrażliwi na „wmuśnianie” im swoich racji. Istotne by budować więź opartą na współpracy, a nie próbować na siłę wpoić swoje sugestie z przekonaniem, że tylko one są właściwe. Natomiast 27,45% ankietowanych nie czuło odpowiedzialności za wypracowane rozwiązanie, zostali oni przekonani do danego rozwiązania przez doradcę. Ta druga z kolei niekorzystna tendencja to właśnie przekonywanie klienta do swojego zdania, co skutkuje brakiem poczucia odpowiedzialności za wypracowane rozwiązanie. Nie należy się tu doszukiwać „winy” klientów, ponieważ byli zbyt ulegli. To doradca zawodowy powinien odpowiedzialnie i umiejętnie poprowadzić rozmowę czy zajęcia, aby druga strona czuła odpowiedzialność za dane rozwiązanie. Dlatego też zapytano studentów, czy podczas ich kontaktu z doradcą zawodowym wystąpiły jakieś trudności na poziomie komunikacji.

Z danych wynika, że 45,10% badanych nie odczuło żadnych trudności w komunikacji z doradcą zawodowym, ponieważ doradca potrafił ich słuchać. Z kolei 30,40% respondentów również nie odczuło trudności, jednak było to spowodowane ich nieśmiałością. Odsetek 9,80% badanych deklaroowało trudności w komunikacji z doradcą zawodowym, które to wynikały z odmienności zdań. Natomiast 6,86% badanych wskazywało na występujące trudności, ponieważ doradca zawodowy ich nie słuchał. Wśród odpowiedzi respondentów były też takie, które nie zostały ujęte w kafeterii. Stanowiły one 7,84% udzielonych odpowiedzi. Niestety brak jest tu bardziej szczegółowych danych.

Kolejny z poruszonych w badaniach aspekt odnosił się do oceny poziomu wzajemnej współpracy. I tak 50,98% badanych uważa, iż angażowało się w zajęcia prowadzone przez doradcę zawodowego. Być może jest to zasługa samej osoby doradcy zawodowego, który wiedział, jak zachęcić młodzież i uatrakcyjnić zajęcia. Możliwe, że to młodzież była świadoma korzyści z zajęć i dlatego wykazała dużą aktywność. Odsetek 31,37% studentów nie miał szansy zaangażować się we współpracę, ponieważ zajęcia sprowadzały się jedynie do przeprowadzenia testów. Takie zajęcia mogą skutecznie zniechęcić do zaangażowania. Od specjalisty zwykle oczekuje się chociażby omówienia ich i otrzymania cennych wskazówek. Nie chodzi o to, by zajęcia jedynie się odbyły, a o to, aby odbyły się z jak największą korzyścią dla młodych ludzi. Natomiast 17,65% respondentów nie nawiązało współpracy z doradcą zawodowym, ponieważ tego nie chcieli. Być może były to bierne osoby, które zajęcia z doradcą zawodowym traktowały jako przymus. Uczestniczyli w zajęciach jedynie obserwatorzy. Przymuszanie kogokolwiek do aktywności potęgować może jeszcze większy opór.

Uznano również, że warto zapytać respondentów o to, jak czuli się po spotkaniu z doradcą zawodowym. Zgromadzone dane uwidaczniają raczej negatywne tendencje. Fakt, że aż 45,10% studentów uznało, że zajęcia z doradcą zawodowym nic nie zmieniły dla nich, może dowodzić że dane zajęcia nie były dla nich wy-

starczająco istotne. Bądź też nie angażowali się w nie wystarczająco, aby odczuć jakąś różnicę. W życie tych osób kontakt z doradcą zawodowym nie wniósł zbyt wiele. Prawdopodobnie były to kolejne zajęcia organizowane w ramach doradztwa zawodowego. Niemniej jednak znaczna część osób miała pozytywne odczucia po zajęciach. Badani deklaruwali, że byli pełni wiary w siebie (27,45%), a także zmotywowani do dalszych działań (24,51%). Dla tych osób zajęcia z doradcą wydają się być pomocne i wartościowe. Być może spotkanie z doradcą zawodowym utwierdziły ich w swoich przekonaniach i predyspozycjach, co sprawiło, że badani jeszcze bardziej uwierzyli we własne siły. Z kolei u osób, które miały wątpliwości bądź nie wiedziały dokładnie, jaką drogą pójść, wyłoniła się motywacja do działania. Wśród badanych byli także ci, którzy uznali, że po zajęciach z doradcą czuli się dezorientowani (21,57%). Mogło być to spowodowane np. przeprowadzeniem testów bez ich omawiania. Pozostawienie badanych z surowym wynikiem mogło przyczynić się do trudności z właściwą interpretacją i wykorzystaniem go dla siebie. Brak chęci do działania odczuwało 10,78% badanych. Trzy osoby udzieliły odpowiedzi innych niż w kafeterii, gdzie jedna z nich wskazała właśnie na brak czasu, by dokończyć i omówić test. Druga z ankietowanych osób czuła się zagubiona, a kolejna zirytowana.

Ankietowanych zapytano również o popularność usług z zakresu doradztwa zawodowego i wyłaniające się w tym zakresie tendencje. Interesującym wydaje się być, iż zdecydowana większość ankietowanych, bo 64,71% była zdania, iż doradztwo zawodowe staje się coraz bardziej popularne. Respondenci wskazywali, iż jest to następstwo dezorientacji człowieka w obecnych czasach. W części odpowiedzi wspólnym czynnikiem było to, że dużo osób jest zagubionych i niezdecydowanych w kwestii wyboru kierunku kształcenia. Wiele osób ma problem ze zidentyfikowaniem swoich predyspozycji i dlatego coraz częściej decydują się na pomoc doradcy zawodowego. Zdaniem ankietowanych, doradca zawodowy zapewnia klientowi oczekiwany obiektywizm i utwierdza bądź pomaga sprecyzować plany na przyszłość. Część z badanych zauważyło, że do wzrostu popularności przyczynia się coraz większa świadomości społeczeństwa w kwestii trafnych wyborów, ale także fakt, iż coraz więcej młodych ludzi nie wie, w jakim zawodzie chce się spełniać. W takich kwestiach zdaniem badanych doradca zawodowy daje duże wsparcie i pomoc, ponieważ jest osobą kompetentną i posiadającą szeroki zakres wiedzy. Jak podkreśliła jedna z badanych w swojej odpowiedzi: *tak, ponieważ wielu ludzi stara się nam doradzać, ale nie mają do tego kompetencji, a doradca zawodowy to osoba przygotowana do udzielania kompetentnych porad*. Kilka z odpowiedzi respondentek dotyczyło także dynamiki zmieniającego się rynku pracy, jedna z ciekawszych brzmiała: *tak, ponieważ coraz więcej osób nie może znaleźć odpowiedniej pracy albo też nie wiedzą, jaki kierunek studiów czy dalszej edukacji byłby dla nich najlepszy*.

Wśród odpowiedzi były też te, które wskazywały na wzrost popularności doradztwa zostały uzasadnione brakiem znajomości swoich predyspozycji. Zdaniem respondentów, coraz więcej ludzi nie zna swoich predyspozycji, a co więcej, nie mają oni zainteresowań, dlatego nie są oni w stanie samodzielnie stwierdzić, co chcą robić

w życiu. Oprócz tego społeczeństwo coraz częściej oczekuje, że ktoś z zewnątrz poprze ich decyzje i udzieli fachowej pomocy. Jedną z tego typu odpowiedzi brzmiała: *Myślę, że staje się to popularne głównie dzięki temu, że coraz częściej poszukujemy fachowej pomocy. Gdy zepsuje się nam samochód, oddajemy go do mechanika, dlatego nic w tym dziwnego, że gdy potrzebna jest nam rada odnośnie dalszego kierunku rozwoju, zasięgamy porady wykwalifikowanej jednostki.* Nieco bardziej krytyczne odpowiedzi zakładały, że popularność doradztwa zależy od coraz większego braku samodzielności społeczeństwa. Według niektórych respondentów popularność doradztwa zawodowego jest także związana z modą na to, a także z faktem, iż powszechne stało się, że studujemy kilka kierunków, podnosimy swoje kwalifikacje i rozwijamy się, a co za tym idzie chcemy fachowych porad w tym zakresie.

Z kolei za stanowiskiem, według którego doradztwo zawodowe nie staje się coraz bardziej popularne, opowiedziało się 25,49% badanych. Ta grupa badanych osób uważa, że każdy najlepiej zna swoje zainteresowania i wie, co chce robić, dlatego niepotrzebne jest korzystanie z takiej pomocy. Kilkoro ankietowanych wskazało także na niewiedzę o tego typu usługach. Ponadto przyznali, iż w ich otoczeniu nikt nie korzystał z pomocy doradcy zawodowego. Dodatkowo zdaniem tych ankietowanych każdy człowiek wie najlepiej, co jest dla niego dobre, a jeśli już ktoś korzysta z porady, to w niewielu przypadkach wykorzystuje uzyskane rady od doradcy. Według jednego z respondentów istnieje wśród ludzi przekonanie, że doradztwo zawodowe jest czymś niepotrzebnym. Jedną z badanych osób tak argumentowała swoje stanowisko: *nie, ponieważ bardzo często doradca kojarzy się ludziom negatywnie ze szkoły, co ukazuje utrwalenie błędnego i negatywnego przekazu co do zajęć z zakresu doradztwa zawodowego, który to nakreślony został na wcześniejszym etapie edukacji.* Na pytanie odnośnie do kwestii popularności doradztwa zawodowego 9,8% ankietowanych udzieliło odpowiedzi typu „nie wiem” bądź „nie mam zdania”.

Jedno z pytań zawartych w opracowanym narzędziu badawczym dotyczyło korzystania z pomocy doradcy zawodowego bądź zamiaru skorzystania z takiej pomocy. Z danych wynika, że 84,31% respondentów, w najbliższym czasie nie planuje wizyty u doradcy zawodowego. Prawdopodobnie ich kontakt z doradcą sprowadzał się jedynie do zajęć przeprowadzanych w szkolnych ławkach. Być może te zajęcia nie sprawiły, że docenili oni osobę doradcy. A co za tym idzie uznali, że nie warto spotkać się z doradcą zawodowym, ponieważ nie widzą w tym sensu. Deklarację chęci skorzystania z usług doradcy zawodowego wyraziło zaś 15,69% ankietowanych.

Zapytano zatem ankietowanych o narzędzia wykorzystywane w poszukiwaniu pracy. Z danych wynika, że 91,18% badanych najczęściej w tym celu wykorzystuje internet. Jest to wg nich najwygodniejsza forma. I rzeczywiście, internet daje możliwość wertowania ogłoszeń w zaciszu domowym, w wygodnych dla nas warunkach. Jednak zdajemy się wtedy głównie na swoje umiejętności i zdolność rozpoznania, czy dana oferta jest dla nas odpowiednia, autentyczna i satysfakcjonująca. Niemniej jednak dowodzi to, że studenci są osobami samodzielnymi. Sami zajmują

się poszukiwaniem ofert pracy. 50,98% studentów w poszukiwaniu pracy zwraca się o pomoc do swoich znajomych. Z pewnością jest to wygodny i nieformalny sposób poszukiwania pracy. Jednak tak jak w przypadku internetu, możemy być narażeni np. na zaproponowanie oferty nieadekwatnej do umiejętności itp. Z kolei biura pośrednictwa pracy wybrało 8,82% ankietowanych. Być może ten sposób na znalezienie zatrudnienia kojarzy się ze zbyt formalnymi formami, wymagającymi większego zaangażowania. Na spotkanie trzeba się udać, właściwie przygotować i poświecić na to czas. Dla kogoś może być to zbyt zajmujące. Natomiast 5,88% badanych szuka pracy za pośrednictwem prasy. Dla 4,90% badanych miejscem gdzie udają się kiedy poszukują pracy są Powiatowe Urzędy Pracy. Niestety tylko dla jednej z badanych osób pomoc doradcy zawodowego jest najskuteczniejszym sposobem w poszukiwaniu pracy. Dwóch ankietowanych wskazało na kategorię „inne”, gdzie poszukiwanie pracy obejmowało osobiste składanie aplikacji na dane stanowisko. Być może jest to spowodowane brakiem wiedzy i świadomości wśród ludzi, że w momencie braku pracy warto zwrócić się o pomoc, rady i wskazówki do doradcy zawodowego. Jednak jest to kolejny raz, kiedy można dostrzec, jak mało ceniona jest osoba doradcy zawodowego.

Podsumowanie

Dla znacznej większości osób coraz ważniejsze jest realizowanie siebie w przestrzeni zawodowej. Praca przestaje być tylko narzędziem służącym do zarabiania pieniędzy, by zaspokoić podstawowe potrzeby. Staje się też drogą do wyrażania swoich aspiracji i ambicji. Przeprowadzone badania wskazują, iż mimo powszechnej świadomości odnośnie do roli doradcy zawodowego młodzi ludzie stojąc przed ważnymi życiowymi wyborami rzadko uwzględniają pomoc z jego strony. Mimo iż nie każdy od razu wie, czym chce się zajmować, w jakim zawodzie mógłby się sprawdzić i jaka profesja dałaby mu satysfakcję, w toku badań wyłoniła się tendencja lokująca doradcę zawodowego jako mało istotne ogniwo na drodze kolejnych decyzji edukacyjno-zawodowych.

Istotnym jest, iż wybory życiowe badanych umotywowane są przede wszystkim ich zainteresowaniami. To one w głównej mierze decydowały o tym, jaką szkołę średnią wybrali, a później na jaki kierunek studiów zdecydowali się. Oprócz zainteresowań wpływ na decyzje młodzieży mieli także rodzice. Warto jednak zastanowić się nad predyspozycjami do wykonywania określonych zawodów. Jest to element, o którym nierzadko zapominają nie tylko sami zainteresowani, ale również ich bliscy. Pamiętać powinien doradca zawodowy. Choć doświadczenia badanych związane z uczestnictwem w zajęciach z zakresu doradztwa zawodowego były w większości pozytywne. Niestety mimo pozytywnych doświadczeń w relacjach doradca–klient jedynie w kilku przypadkach doradca zawodowy był decydującym czynnikiem podczas dokonywania wyboru, choć ankietowani są świadomi, kim jest doradca zawodowy i jakie jest jego zadanie.

Bibliografia

1. Bejma U. (2015), *Praca jako wartość w życiu człowieka. Wybrane aspekty. Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej*, nr 4, s. 48–49, 57, 70–71.
2. Czepiel A. (2013), *Dlaczego należy zwiększyć efektywność doradztwa zawodowego w polskich szkołach?. Forum Obywatelskiego Rozwoju*, nr 9, s. 2.
3. Kowalczyk J. (2005), *Doradca zawodowy w szkole*, [w:] A. Krajna, L. Ryk, K. Sujak-Lesz (red.), *Edukacja zawodoznawcza i edukacja pro jakościowa w szkole* (s. 93). Wrocław: Wyd. MarMar.
4. Kukła D. (2010), *Preorientacja i orientacja zawodowa w edukacji* (s. 125). Warszawa: Wyd. Naukowe UKSW.
5. Kukła D. (2010), *Wykorzystanie kompetencji komunikacyjnych doradcy zawodowego w pracy z młodzieżą sprawiającą problemy wychowawcze*, [w:] Kukła D., Bednarczyk Ł. (red.), *Poradnictwo zawodowe dla osób z grupy szczególnego ryzyka* (s. 223). Warszawa: Wyd. Difin.
6. Marszałek U. (2005), *Sylwetka doradcy zawodowego*. [w:] A. Krajna, L. Ryk, K. Sujak-Lesz (red.), *Edukacja zawodoznawcza i edukacja pro jakościowa w szkole* (s.127-129). Warszawa: Wyd. MarMar.
7. Myszka-Strychalska L. (2017), *Znaczenie kariery zawodowej dla człowieka. Kultura – Społeczeństwo - Edukacja*, nr 1, s. 264–270.

dr Monika Czerw – Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie

Wydział Nauk Społecznych

Klaudia Bielas – studentka Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie